

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมตามหลักภูมิสังคม ของบ้านผาแมว ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่าชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรงเพื่อเป็นแหล่งอาหาร ได้แก่ เห็ดป่า พืชผักป่า ผลไม้ป่า สมุนไพร และสัตว์ป่า เป็นจำนวน 29 25 37 47 และ 114 ชนิดตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าได้ใช้พื้นที่อยู่อาศัย เครื่องเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร สารกำจัดแมลง เลี้ยงสัตว์ และสร้างอาชีพขายของป่าทางอ้อมเพื่อเป็นแหล่งสร้างความสมดุลทางธรรมชาติ ดินน้ำลำธาร และ ป้องกันภัยพิบัติจากธรรมชาติ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ชุมชนได้ตระหนักร่วมกันที่จะจัดการป่าชุมชน โดยร่วมสร้างเป็นแผนยุทธศาสตร์การจัดการป่าชุมชนขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้จำนวน 14 กิจกรรมและมีโครงการนำร่อง 1 โครงการ รวมถึงการคาดหวังในการจัดการป่าให้เป็นห้องเรียนเพื่อศึกษาธรรมชาติ ในรูปแบบการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ป่าเพื่อการ • ศึกษาและการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้นในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมตามหลักภูมิสังคมของหมู่บ้านแห่งนี้ สามารถสร้างเป็นรูปแบบภูมิสังคมของบ้าน ผาแมว ประกอบไปด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ คือ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าและลักษณะภูมิประเทศทางทางด้านสังคมศาสตร์ คือ ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ตำนาน ประเพณี การตั้งถิ่นฐาน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมการกินอยู่ เหตุการณ์การต่อสู้ด้านการจัดการป่า ค่านิยมจิตใจ จิตสาธารณะ สภาพทางเศรษฐกิจ รวมถึงการปกครองหมู่บ้านและวิกฤตทางสังคมกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างเครือข่ายร่วมกับคนภายนอกชุมชนทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และเอกชน เป็นต้น

ในท้ายที่สุดความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ คนที่สามารถอยู่ร่วมกับป่าในรูปแบบป่าชุมชนและลักษณะทางภูมิสังคมในชุมชนแห่งนี้ สามารถเชื่อมโยงถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเป็นการแสดงออกมาซึ่งการนำระบบคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในชุมชน สำหรับการเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ของคนกับป่าก็คือการสร้างความรู้ทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างใดก็ตีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างมีคุณค่าทั้งทางตรงและทางอ้อมนี้เองคือชุมชนได้รู้จักความพอประมาณ ภายใต้อ้อมของกฎ กติกาที่ชุมชนกำหนดขึ้นเองอย่างมีเหตุผล จนนำไปสู่การร่วมจัดการป่าให้มีความสมดุล เปรียบเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันไว้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงการรู้ รัก สามัคคี รวมทั้งสร้างเป็นความเข้มแข็งในหมู่บ้าน ตลอดจนการร่วมรับผลประโยชน์จากป่าก็ยังส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในชุมชน กระบวนการเหล่านี้ที่เกิดขึ้นจึงมีความสอดคล้องและสนับสนุนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง